

En GRUVARBETARE MINNS...

Intervju med Gösta Ohlsson i Malmkullen den 8 mars 1989

Gösta föddes den 6 nov. 1905. Hans föräldrar hette Karl och Maria Ohlsson. Familjen fick 4 barn, 2 pojkar och 2 flickor. Brodern var Erik Olsson, vars berättelse vi tidigare har inspelat på band i vårt arkiv, också han gruvarbetare. Göstas far Karl Ohlsson kom ursprungligen från Trårum, Bråta, men flyttade sedan till Nartorp och började där som gruvarbetare. De bosatte sig i den så kallade Strömmingskåken som låg alldeles intill gruvområdet.

Det huset flyttades senare ner till Börrum och blev lärarbostad där. Gösta gick alla sina skolår i Kullborgs skola. Läraren hette Maria Eriksson. När han slutat skolan började han gå med posten mellan Sjögerum och Ormetorp. Vid 15 års ålder blev han anställd vid Nartorps gruvor som smörjare vid linbanan, som hade sträckning Nartorp -Björnvik. Detta innebar att han fick smörja

malmvagnarna. Det var säkert ett mycket krävande arbete för en som bara var 15 år. Roliga minnen skymtar fram under Göstas berättelse. En rolig men efter vad

vi kan förstå ganska farlig lek var att busåka på linbanan. Då hoppade man i malmkorgarna på ett lämpligt ställe. Bäst vid den s.k. krutbacken. Där var väldigt lätt att kliva på för där fanns ett högt berg. Sedan fortsatte färden till "Vinkeln", som var belägen vid Uggletorp. Där fick grabbarna stiga av men kunde sedan fortsätta igen ner mot Ytterå. Gösta berättar att han och en pojke som hette Georg Pettersson blev hängande i en linkorg över Uppängen på 15 meters höjd. Men allt slutade lyckligt.

Med tiden började Gösta att lasta malm i korgarna till linbanan. Ungefär 200 vagnar lastades på ett skift, och i varje vagn gick det omkring 400 kg. Han arbetade även vid urlastningen i Björnvik. Under första världskriget var det stor efterfrågan på järnmalm, särskilt på malmen från Nartorp, eftersom den var mycket järnhaltig.

Ibland kunde det ligga upp till fyra fartyg i Gropviken och vänta på lastningstur. Den tyska besättningen bestod som regel av trevliga pojkar berättar Gösta. Det gick bra att komma överens med dem. Språkbarriären satte ju förstås hinder i vägen. Han tror att de hade det ganska eländigt på båtarna de här grabbarna. Det var ju mitt i ett brinnande världskrig och kanske det inte alltid fanns så mycket för dem att äta. Glada var de trots allt, för när det var dans vid festplatsen i Nartorp då kom dom, gärna bärande på en korgsäng fylld med sprit mellan sig. Spriten som hade undgått tullens ögon, såldes sedan i smyg på festplatsen. Och dansa kunde dom, minns Gösta, måhända ett populärt inslag i den nartorpska vardagen. Hit kom också gruvarbetare från alla håll i landet, ungarlar eller med familjer. För det ändamålet byggdes arbetarbostäder, 11 hus med 3 lägenheter i varje. De byggdes vid bl.a. Uppängen, Björkeberga, Uggletorp och Betlehem.

Så gick åren sin gilla gång, sorgliga händelser avlöste de glada och lyckliga. Tre svåra olyckor inträffade i gruvan. Den svåraste var 1918, då tre män omkom. En storstrejk inleddes också. Den pågick i över ett år och drabbade gruvarbetarfamiljerna mycket hårt. Man hade bildat en fackförening här och den hade till följd att arbetarna protesterade mot de alltför låga lönerna. De hade ju ett slitsamt och oerhört riskfyllt arbete i underjorden, och tyckte med all rätt att de var värda mer. En uppgörelse kom dock till stånd så arbetet kunde börja på nytt.

Fotot taget under en vandring som hembygdsföreningen arrangerade i maj 1987, då Gösta var med och berättade om linbanan.

En kväll i november 1927 kom så det dystra beskedet om gruvans nedläggning. Gösta minns så väl när verkmästaren Axel Furéh kom med budet. Vi satt några stycken gubbar och spelade priiffe den kvällen, nog hade vi kanske anat något, att det var slut med gruvan men det kom ändå som en chock. Den 15 december var arbetet slut och många flyttade härifrån. Männen fick alltså börja se sig om efter andra arbeten, vilket inte var så lätt om man ville bo kvar på trakten. Ingenjör Goldkuhl hjälpte en del av dem till jobb vid Intrånget i Dalarna. Dit flyttade Goldkuhl själv, och Gösta följde efter. Han stannade där i 2 år och arbetade i gruvan hela tiden. Men sedan blev det Nartorp igen. Gösta fick jobb som skogsarbetare för Holmens bruk. Han gifte sig med Inga från Betlehem, dotter till stenhuggare Pettersson även kallad Sten-Pelle. Paret bosatte sig här, i det hus som kallas Berget och ligger nära gruvområdet. Här bodde de till Göstas pension, då de flyttade till Söderköping.